

RTK intervju s Barbarom Rohman, direktoricom Odeljenja za ljudska prava i zajednice o kampanji paketa zakona o ljudskim pravima

Novinar: Evo nas ponovo u studiju. Govorićemo o paketu zakona o ljudskim pravima. U stvari, fokusiraćemo se malo više na zakone ali i na kampanju koju je nedavno pokrenuo OEBS. Radi se o tri veoma važna zakona: Zakonu o rodnoj ravnopravnosti, Zakonu o zaštiti od diskriminacije i Zakonu o ombudsmanu, koji regulišu osnovne aspekte ljudskih prava na Kosovu. Pozvali smo Barbaru Rohman, direktoricu Odeljenja za ljudska prava i zajednice u OEBS-u da govori o ovoj kampanji ali i uopšteno o ovim zakonima i koliko su oni važni za nas na Kosovu. Dobro jutro i dobro došli!

Rohman: Dobro jutro!

Novinar: Dobro došli u studio iz kojeg se emituje jutarnji program. Govorićemo o kampanji koju je pokrenuo OEBS i tri zakona koje sam pomenuo. Koliko su u stvari ovi zakoni važni za Kosovo?

Rohman: Dakle, mi ovde govorimo o paketu zakona o ljudskim pravima, to su zapravo tri zakona: Zakon o rodnoj ravnopravnosti, Zakon o ombudsmanu i Zakon o zaštiti od diskriminacije. Prema tome, ova tri zakona su veoma važna jer sadrže nove propise, oni zapravo jačaju zaštitu ljudskih prava. Oni daju novu odgovornost različitim vladinim telima i zainteresovanim stranama. Na primer, pozicija ombudsmana je ojačana. Sada postoje različite odgovornosti. Kampanja se zapravo vodi da bi se šira javnost obavestila o svojim pravima i novinama koje donosi ovaj paket. I o raspoloživim resursima za ostvarivanje svih prava sadržanih u paketu ljudskih prava.

Tako da naša kampanja uključuje video reklame, one se emituju na primer i na RTK-u uveče, mislim između 07.30 i 08.00, između vremenske prognoze i vesti. Izradili smo i različite letke, ovaj na primer.

Novinar: Dozvolite mi da pridržim letak, možete li da zumirate? U međuvremenu možete da kažete nešto o kampanji čiji je cilj da objasni značaj ovih zakona za sve građane Kosova i instance na kojima oni, naravno, mogu da traže svoja prava koja su sadržana u ovim zakonima.

Rohman: Dakle, kampanja uključuje video reklame i kartice koje govore o raznolikosti kosovskog društva i konceptualizuje toleranciju koju treba da imamo i promoviše zakon protiv diskriminacije i promoviše toleranciju. Tako da sa ovim novim zakonima, na primer, Zakonom o ombudsmanu, promoviše se institucija ombudsmana, ona je ojačana; na primer, ombudsman sada može da deluje kao nacionalni preventivni mehanizam protiv mučenja i drugog okrutnog, nehumanog i ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja. Dakle, ombudsman može sada redovno da prati zatvore i posećuje sva mesta pritvora. To je, na primer, nešto što nije bilo propisano ranije, a sada je deo Zakona o ombudsmanu.

Dakle, ova tri zakona, ovaj paket zakona o ljudskim pravima, predstavljaju veoma važno sredstvo za promovisanje i zaštitu ljudskih prava.

Novinar: Da li govorimo jednostavno o izmenama i dopunama zakona ili su ovo novi zakoni koje nismo imali do sada na Kosovu?

Rohman: Ne. Ovi zakoni kao takvi nisu postojali. Oni sigurno menjaju postojeće zakone koje smo imali ranije. Ali smo srećni zbog zakona koji promovišu ljudska prava, u to nema nikakve sumnje. Ali, lepota je u tome da su svi oni sada ojačani u okviru paketa zakona o ljudskim pravima. Dakle, ova tri zakona, oni zapravo promovišu i različite aktere, na primer, ako uzmete Zakon o rodnoj ravnopravnosti, on promoviše Agenciju za rodnu ravnopravnost, a ombudsman, kao što sam rekla

malopre, sada ima više odgovornosti, može da izveštava i nadgleda, tj. nadgleda a onda izveštava o svakom slučaju ljudskih prava, o svakom kršenju ljudskih prava. Ova odgovornost ranije nije bila tako jaka. Dakle, ovo je velika novina i nešto zaista dobro. Nešto novo, na primer, ako uzmete Zakon o rodnoj ravnopravnosti, sada imate rodno osetljivu pripremu budžeta što sigurno znači da sve lokalne institucije ili javne institucije, kao i opštine, takođe moraju da imaju na umu rodno osetljivu pripremu budžeta. Tako da za svaku vrstu aktivnosti koju žele da započnu oni treba da razmotre poseban uticaj politike na žene i kakav je poseban uticaj i na muškarce, jer uticaj nije isti na muškarce i žene, a to ranije nisu morali da uzimaju u obzir, tako da je ovo nešto zaista novo i dobro.

Novinar: Da li su ovi zakoni u skladu sa zakonima EU, na primer, zato što stalno usvajamo zakone koji su u skladu sa EU, zar ne, sa zemljama EU, jer i mi težimo da budemo tamo i naša je obaveza da uskladimo zakone, naravno.

Rohman: Jesu. Kao što možda znate, na Kosovu se zapravo direktno primenjuje međunarodni okvir zakona o ljudskim pravima, kao što je Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima, razni međunarodni paktovi o ljudskim pravima, Rezolucija Saveta Evropske unije o ljudskim pravima i tako dalje. Tako da su i ova tri zakona svakako u skladu sa tim. Dakle, ako gledate sa kosovske strane, nekoliko kosovskih zakona moralo je da bude takođe izmenjeno kako bi svi zajedno funkcionisali. Obično treba da prođe šest meseci od usvajanja zakona da bi ste izmenili i podzakonska akta koja proizilaze iz zakona. To je urađeno i sada tokom poslednjih meseci. Na primer, postojao je poslovnik o radu koji je izmenjen, kao i pravila zapošljavanja, tako da cela sistematizacija radnih mesta je izmenjena, pa su morala da se izmene i podzakonska akta kako bi ovi novi zakoni sada dobro funkcionisali. Sada moramo zaista da radimo na tome da se ovi zakoni i sprovedu. Okvir je zaista dobar.

Novinar: Govorićemo o tome i kasnije, ali kakav je bio doprinos i uloga OEBS-a u donošenju ovog paketa zakona i zbog čega je OEBS bio uključen u pokretanje čitavog projekta i kampanje i nadgleda, da tako kažem, manje više, ceo ovaj proces i kampanju.

Rohman: Kao što možda znate.....pre mnogo godina OEBS je bio važna međunarodna organizacija na Kosovu koja je u stvari uspostavila kancelariju ombudsmana. Dakle, sa istorijske tačke gledišta, mi smo i dalje zainteresovani za instituciju ombudsmana i još uvek se trudimo da promovišemo Instituciju ombudsmana, da podržimo ovu instituciju kroz različite aktivnosti i tesno sarađujemo sa njom, tako da je to jedan od aspekata. Drugi je, pošto je OEBS međunarodna organizacija koja je veoma skoncentrisana na ljudska prava i na zajednice ovde na Kosovu, mi smo normalno vrlo zainteresovani i za svaku vrstu zakona koji se tiče ljudskih prava. A posebno kod ova tri nova zakona o ljudskim pravima i paketa zakona o ljudskim pravima. Dakle, ono što smo radili, na primer, poslednjih meseci i tokom prošle godine, mi smo promovisali zakone u oblasti ljudskih prava na takav način da smo u stvari bili deo javnih konsultacija. Mi smo pregledali nacрте zakona i davali komentare na iste, i davali savete svima u pogledu posebnog konteksta zakona.

Novinar: Razgovarajmo malo o primeni zakona. Kao što ste rekli, ovaj zakon je u skladu sa zakonima EU i imamo mnoge druge zakone koji mogu da posluže kao model za mnoge razvijenije zemlje. Međutim, kada govorimo o primeni, znate šta je s tim. Do koje mere mislite da će ovaj paket zakona primenjivati sve relevantne institucije na Kosovu? Koliko će težak biti taj deo?

Rohman: Hoću reći, to je verovatno uvek izazov, da se zaista uspešno primene novi zakoni. Mislim da već postoje neke dobre stvari u pogledu obezbeđivanja zakona u oblasti ljudskih prava. Na primer, u

pravosuđu, jer postoje i neki novi elementi kada se radi o slučajevima moguće diskriminacije. Za pravosuđe je lakše jer su mnogi različiti akteri, na neki pozitivan način, pod uticajem paketa zakona o ljudskim pravima. Što se tiče primene, ona će sada zavisiti od svih aktera koji zaista treba da ga primene, ali oni sada imaju sredstvo i treba da ga primene, oni sada to imaju u novim zakonima. Ombudsman je već napravio ovaj korak u tom pravcu. Kada pogledate poslednji Izveštaj Evropske unije o napretku, navedeno je da ombudsman više nadgleda i izveštava, a ovaj zakon, na primer Zakon o ombudsmanu, on se zapravo bavi time, daje više odgovornosti Instituciji ombudsmana kako bi se rešio svaki slučaj povrede ljudskih prava, tako da nadgledanje može da unapredi i primenu ovih zakona.

Novinar: Šta je sa vama kao OEBS-om, da li ćete nastaviti da nadgledate taj paket zakona, u smislu njegove primene, ne samo da jednostavno pomognete proces koji pokrećete ovom kampanjom, već i da nastavite da ga nadgledate, da vidite da li se stvari odvijaju na način koji je predviđen ovim trima zakonima? I kakav uticaj možete imati ako vidite da se stvari ne odvijaju kako bi trebalo?

Rohman: Hoću reći, ovo je samo kampanja. Kampanja su televizijske reklame. Imaćemo ih u narednih par sedmica. Dakle, to je kampanja sa ograničenim trajanjem. Ne možemo to da radimo godinama i godinama. Međutim, pošto smo još uvek zainteresovani za ljudska prava, nastavićemo da pratimo ljudska prava, tako da smo i dalje zainteresovani za analizu primene ovih zakona. Možda, kao primer, mi smo pratili i nastavićemo da pratimo suđenja u osnovnim sudovima. Dakle, nalazimo se u osnovnim sudovima, imamo tim koji prati suđenja i tu je takođe važan ovaj paket zakona o ljudskim pravima, jer ponekad postoje slučajevi koji su obnovljeni ili koji su povezani, a koje je potrebno sagledati u kontekstu ovih zakona o ljudskim pravima.

Novinar: Želeo bih da se vratim na ova dva zakona, prvi, Zakon o rodnoj ravnopravnosti i Zakon o zaštiti od diskriminacije. Šta je njima predviđeno, koji su neki od glavnih aspekata ta dva zakona? Koliko će biti teško da se oni primene na Kosovu i da li će postojati volja na strani institucija da te zakone primene kako treba? Mada, naravno, rekli ste da je to izazov.

Rohman: Pa, ako pogledate Zakon o zaštiti od diskriminacije, to je u stvari zakon kojim je predviđeno da niko ko živi na Kosovu ne sme da bude diskriminisan.

Novinar: Da li na Kosovu trenutno ima takvih osoba? Na primer, da li postoji grupa ljudi koja je u stvari diskriminisana, za koju smatrate da je trenutno diskriminisana?

Rohman: Pa, da, po različitim pitanjima, da. Mislim da, na primer, imate pitanje pristupa pravosuđu. Prošle godine smo sprovodili kampanju po tom pitanju. Nema svaki stanovnik Kosova isti pristup pravosudnim institucijama. Dakle, to je jedno od pitanja. Hoću reći, nema svako pristup obrazovanju. Postoje različita ljudska prava kod kojih postoji diskriminacija. Nema svako priliku da njegov jezik bude predstavljen svuda gde bi trebalo. Dakle, još jednom, postoji problem sa primenom postojećih zakona, tako da ovim zakonima o ljudskim pravima, odnosno Zakonom o zaštiti od diskriminacije, predviđa se bolja zaštita tih ljudskih prava, da niko ne bi smeo ubuduće da bude diskriminisan. Dakle, nijedna vrsta diskriminacije, po osnovu etničke pripadnosti, veroispovesti, starosti, roda, ili svakom drugom osnovu po kom diskriminacija postoji, u buduću ne sme da se dešava.

Novinar: Uzimajući u obzir da su naši sudovi preopterećeni mnogim predmetima, da li će se ti predmeti smatrati kao prioriteta nad prioritetima, naime predmeti koji će se pokretati na osnovu ovih zakona, nakon usvajanja ovog zakonskog paketa?

Rohman: Pa, to je zaista teško reći unapred. Mislim da ćemo to videti vremenom. Kada budemo nadgledali saznaćemo. Možda ih neće određivati kao prioriteta. Međutim, ne bi trebalo da ih skinu sa spiska prioriteta, ne bi trebalo da diskriminišu te predmete i ostave ih na kraju, što mislim da se sada neće desiti. Da li će biti prioriteta, to će se videti vremenom.

Novinar: U principu, ovo su zakoni koji su neophodni, pa čak i presudni, ali će njihova primena biti izazov, zar ne, a Vi ste to nekoliko puta izjavili, a ovo poslednje o čemu smo govorili je na neki način i izazov za pravosudne institucije, za sudove na Kosovu. Nadamo se da će sve institucije savladati taj izazov na pozitivan način. U stvari, da će primeniti te zakone, pošto govorimo o tri takva zakona. Puno hvala što ste gostovali u studiju.

Rohman: Hvala puno što ste me pozvali.

Novinar: Hvala Vam što ste došli i što ste objasnili puno više stvari. Pokretanje kampanje na neki način, kao i ovaj intervju, takođe su deo kampanje koju OEBS sprovodi.